

Vieglī lasīt – vai tiešām vieglī?

DR. EGITA PROVEJA

VENTSPILS AUGSTSKOLA

SEMINĀRS “TULKOJAM EIROPU. SKAIDRA VALODA – NEPIECIEŠAMĪBA VAI LIEKA GREZNĪBA?”

31.10.2024.

Viegli lasīt jeb vieglā valoda

Vieglā valoda (*Viegli lasīt*)

*Easy-to-Read, Easy-Read, Easy Write, Easy Info, Easy Access, Aphasia friendly, Leichte Sprache

Šobrīd Eiropā arvien plašāk lieto *Easy Language* un *Easy-to-Understand* (rakstveida un mutvārdu teksti)

“Vieglā valoda ir īpaša latviešu literārās valodas forma, kas veidota pēc noteiktām likumsakarībām, lai atvieglotu uzrakstīta teksta vai šāda teksta lasīšanas priekšā sapratni cilvēkiem, kam ir grūtības ar valodas uztveri [..] Vieglā valoda ir veids, kā padarīt pasauli pieejamāku daudziem mūsu līdzcilvēkiem - tiem, kuri slikti zina valodu, tiem, kuri kopš dzimšanas nespēj dzirdēt, kuri ar pūlēm var uztvert rakstītu tekstu, tiem, kuriem ir garīgās attīstības traucējumi.”

(Inese Banceviča, Vieglās Valodas aģentūras izpilddirektore, 2006.g.)

Vieglā valoda vs. vienkāršā valoda

Vieglā valoda (<i>Easy Read</i>)	Vienkāršā valoda (<i>Plain Language</i>)
Uzsvars tiek likts uz vienkāršību	Uzsvars tiek likts uz izpratni
Tekstam un attēliem ir nozīme	Tekstam ir nozīme
Liels fonta izmērs	Standarta fonta lielums
Lasa lietotājs vai cita persona nolasa priekšā	Saturu lasa paredzētais lietotājs
Noteikta mērķgrupa	Paredzēta plašai sabiedrībai

Vieglās valodas līmeņi

Līmeņi

Vieglā valoda – trīs līmeņi
(Vieglās valodas aģentūra)

1. līmenis	2. līmenis	3. līmenis
Kārtība skolā Tu nāc uz skolu mācīties. Dari to katru darba dienu. Mācības sākas pusdeviņos no rīta. Mācību stunda ir 40 minūtes. Stundu sarakstu veido skolotāji.	Skolas kārtības noteikumi Skolēna pienākums ir mācīties. Skolēnam jāiet uz skolu katru darba dienu. Mācības sākas plkst. 8.30 no rīta. Katra mācību stunda ir 40 minūtes. Mācību stundas notiek pēc saraksta.	Skolas kārtības noteikumi Skolēna pienākums ir mācīties atbilstoši savām spējām. Skolēnam regulāri jāapmeklē mācību stundas. Mācību stundas sākas plkst. 8.30 no rīta. Katra mācību stundas garums ir 40 minūtes. Mācību stundas notiek pēc skolas noteikta mācību stundu un nodarbību saraksta.

Vieglās valodas līmeņi

Līmeņi

Citās Eiropas valstīs pēc Eiropas vienotā valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmas:

A1 (+ A2)   Vieglā valoda

A2 – B1   Vienkāršā valoda

Easy Language Plus (Isabel Rink, Christiane Maaß) vs. Plain Language (ASV)

Vieglās valodas līmeņi – 1.līmenis

<u>Teikumu garums un uzbūve</u>	<u>Īsi, ļoti vienkārši teikumi bez palīgteikumiem.</u> <u>Vidējais vārdu skaits teikumā – 5</u>
Satura izveide	Tikai pamatinformācija. Ikdienišķas tēmas.
Leksika	<u>Vienkārša, viegli atpazīstama, ikdienā bieži lietota leksika.</u>
Teksta tēlainība	<u>Metaforas, frazeoloģismi, poētismi u. c. tēlainās izteiksmes līdzekļi netiek izmantoti.</u>
Teksta dizains	<u>Viens teikums vienā rindā.</u> <u>Lappuse nav pārblīvēta ar tekstu.</u>
Ilustrācijas	Ilustrācijas (zīmējumi vai fotoattēli) tieši paskaidro tekstu. Ilustrācijas ļoti konkrētas, attēlo viegli atpazīstamas darbības, dzīvas būtnes, parādības un priekšmetus. Ilustrācijās nav lieku detaļu, kas varētu novērst uzmanību.
Lietotāji	Lietotāji ar ļoti smagām lasīšanas grūtībām (lasa ļoti lēni vai ar citu atbalstu) un/vai zemām valodas prasēm, kuriem nepieciešama iespējami viegli uztverama valoda. Leksikas izvēle atbilst Eiropas vienotās valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmas (CEFR) A1 līmenim.

Vieglās valodas līmeņi – 2.līmenis

<u>Teikumu garums un uzbūve</u>	<u>Vienkārši teikumi bez palīgteikumiem</u>
Satura izveide	<p>Pazīstamas, konkrētas tēmas.</p> <p>Pamatinformācijai var pievienot papildu detaļas, ja tās ir nepieciešamas.</p> <p><u>Secīgs domas izklāsts, ievērojot hronoloģiju un darbības loģiku.</u></p>
Leksika	<p><u>Vienkārša, ikdienā lietota leksika.</u></p>
Teksta tēlainība	<p><u>Metaforas, frazeoloģismi, poētismi u. c. tēlainās izteiksmes līdzekļi netiek izmantoti.</u></p>
Teksta dizains	<p><u>Viens teikums vienā rindā.</u></p> <p><u>Lappusē var būt vairāk teksta, tomēr jā saglabā brīvs izkārtojums bez pārblīvējuma.</u></p>
Ilustrācijas	<p>Ilustrācijas (zīmējumi vai fotoattēli) paskaidro galveno domu vai darbību.</p> <p>Ilustrācijas konkrētas, attēlo viegli atpazīstamas darbības, dzīvas būtnes, parādības un priekšmetus.</p> <p>Ilustrācijās nav lieku detaļu, kas varētu novērst uzmanību.</p>
Lietotāji	<p>Lietotāji ar vidēji smagām lasīšanas grūtībām (spēj lasīt paši) un/vai ne pārāk labām valodas prasmēm, kuriem nepieciešama viegli uztverama valoda.</p> <p>Leksikas izvēle atbilst Eiropas vienotās valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmas (CEFR) A2 līmenim.</p>

Vieglās valodas līmeņi – 3.līmenis

<u>Teikumu garums un uzbūve</u>	<u>Vidēji gari teikumi.</u>
Satura izveide	<p>Dažreiz pieļaujama palīgteikumu lietošana, neizmantojot sarežģītas teikuma konstrukcijas.</p> <p>Dažādas tēmas.</p> <p>Pamatinformāciju papildina detaļas.</p> <p>Secīgs domas izklāsts, ievērojot hronoloģiju un darbības loģiku.</p> <p>Iespējamās nelielas atkāpes, piemēram, daiļliteratūrā.</p>
Leksika	<p><u>Vienkārša leksika.</u></p> <p><u>Sarežģītie vārdi tiek paskaidroti.</u></p>
Teksta tēlainība	<p><u>Metaforas, frazeoloģismi, poētismi u. c. tēlainās izteiksmes līdzekļi tiek izmantoti reti un ar paskaidrojumu.</u></p>
Teksta dizains	<p><u>Viens teikums vienā rindā.</u></p> <p><u>Ja teikums garāks par vienu rindu, tas tiek dalīts loģiskās pauzes vietā.</u></p> <p><u>Teksts izvietots pārskatāmi, īsās rindkopās.</u></p>
Ilustrācijas	<p>Ilustrācijas (zīmējumi vai fotoattēli) ir vēlamas, bet to skaits var būt neliels.</p> <p>Ilustrācijas paskaidro galveno domu vai darbību.</p> <p>Ilustrācijas konkrētas, bez abstrakcijas. Ilustrācijās nav daudz sīku detaļu.</p>
Lietotāji	<p>Lietotāji ar nelielām lasīšanas grūtībām un/vai nepilnīgām valodas prasmēm.</p> <p>Leksikas izvēle atbilst Eiropas vienotās valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmas (CEFR) B1 līmenim.</p>

Intralingvāla tulkošana

R. Jakobsons (Jakobson, 1959): "pareizā tulkošana" (*translation proper*) = tulkošana starp dažādām valodām.

I. Zauberga (2016): teksta pārveidošana vienas valodas ietvaros = pāreja no senākas valodas formas uz modernāku, no dialekta uz literāro valodu vai kādā sociolektā, piemēram, Bībeles tekstus pārstrādājot dažādu kultūras līmeņu pārstāvju izpratnei.

“Intralingvālās tulkošanas pamatprincips ir lingvistiskās sistēmas elementu vienkāršošana un pielāgošana mērķauditorijai” (Liepa 2022, 12)

Intralingvālā tulkošana

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – PMLP) ir [iekšlietu ministra](#) pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kuras darbības mērķis ir nodrošināt valsts interesēm atbilstošu migrācijas, patvēruma, personu tiesiskā statusa noteikšanas, iedzīvotāju uzskaites un dokumentēšanas procesu vadīšanu un īstenošanu.

PMLP misija:

Mēs esam, lai īstenotu valsts politiku migrācijas, patvēruma, personu tiesiskā statusa, iedzīvotāju uzskaites un personu apliecinošu dokumentu jomās, sniedzot kvalitatīvus pakalpojumus, kas vienlaikus arī veicina sabiedrības un valsts drošību.

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde ir valsts iestāde.

Pārvaldes darbu pārrauga Latvijas [iekšlietu ministrs](#).

Pārvalde darbojas

- migrācijas jomā,
- patvēruma jomā un
- personu tiesiskā statusa noteikšanas jomā.

Pārvalde arī apkopo datus par Latvijas iedzīvotājiem.

Pārvalde izsniedz Latvijas iedzīvotājiem personu apliecinošus dokumentus.

Pārvaldes galvenais uzdevums jeb misija ir īstenot valsts politiku

- migrācijas jomā,
- patvēruma jomā,
- personu tiesiskā statusa jomā,
- iedzīvotāju uzskaites jomā,
- personu apliecinošu dokumentu jomā.

Tādā veidā Pārvalde veicina Latvijas sabiedrības un valsts drošību.

Viegli lasīt - piemēri

The screenshot shows the top navigation bar of the Latvian State President's website. It includes the national coat of arms and the text "LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS". The main navigation menu contains: "Valsts prezidents", "Prezidenta institūcija", "Latvija", "Aktualitātes", and "Kontakti". Below the navigation bar, there is a breadcrumb trail: "Sākums > Viegli lasīt". On the left side, there is a sidebar menu with the following items: "Viegli lasīt" (highlighted), "Privātuma politika", "Pieejamība", and "Lapas karte".

Viegli lasīt

🔊 Atskaņot tekstu

Publicēts: 20.04.2021.

Kurš ir Latvijas Valsts prezidents?

Latvijas Valsts prezidents ir Edgars Rinkēvičs.

Kādi ir Valsts prezidenta pienākumi?

- Valsts prezidents reprezentē valsti starptautiski
- Valsts prezidents ieceļ Latvijas, kā arī pieņem citu valstu diplomātiskos priekšstāvjus
- Valsts prezidents izpilda Saeimas lēmumus par starptautisku līgumu ratificēšanu
- Valsts prezidents ir valsts bruņotā spēka augstākais vadonis
- Valsts prezidents uz Saeimas lēmuma pamata pasludina karu

Viegli lasīt - piemēri

Prezidenta ievēlēšana

Prezidenta pienākumi un tiesības

Prezidenta institūcijas vēsture

Latvijas Valsts prezidenti

Rezidences

Protokols

Valsts apbalvojumi

Prezidenta pienākumi un tiesības

▶ Atskaņot tekstu

Publicēts: 09.03.2021.

Latvijas Republikas Satversmē paredzētās Valsts prezidenta pilnvaras

Valsts prezidents reprezentē valsti starptautiski, ieceļ Latvijas, kā arī pieņem citu valstu diplomātiskos priekšstāvjus. Viņš izpilda Saeimas lēmumus par starptautisku līgumu ratificēšanu (Latvijas Republikas Satversmes 41. pants).

Valsts prezidents ir valsts bruņotā spēka augstākais vadonis. Kara laikam viņš ieceļ virspavēlnieku (Latvijas Republikas Satversmes 42. pants).

Valsts prezidents uz Saeimas lēmuma pamata pasludina karu (Latvijas Republikas Satversmes 43. pants).

Viegli lasīt - piemēri

1

Rīgas Centrālās bibliotēkas lietošanas noteikumi

Rīgas Centrālajai bibliotēkai ir lietošanas noteikumi.

Lietošanas noteikumi jāievēro visiem cilvēkiem.

~~kuri vēlas lasīt grāmatas, lietot internetu un izmantot citus pakalpojumus~~

Rīgas Centrālajā bibliotēkā un tās filiāl bibliotēkās.

Cilvēkus, kuri izmanto bibliotēkas pakalpojumus.

~~sauc par bibliotēkas lasītājiem.~~

Kā kļūt par bibliotēkas lasītāju?

Tev jāatnāk uz bibliotēku un jāuzrāda

personu apliecinošs dokuments.

Personu apliecinoši dokumenti ir:

pase, Personas apliecība.

Bibliotekārs tevi pierēģistrēs kā bibliotēkas lasītāju.

Vieglajā valodā

Ko dara Finanšu ministrija?

Finanšu ministrijai ir vairākas būtiskas jomas, par kurām tā rūpējas.

- Ministrija katru gadu gatavo valsts budžetu.

Tas ir valsts naudas maks. Par šo naudu mēs rūpējamies, lai iedzīvotājiem būtu pieejama izglītība, veselība, lai valsts būtu aizsargāta un varētu samaksāt algu policistiem un ugunsdzēsējiem. Ir arī citas svarīgas jomas, kuras valsts uztur.

- Latvijā ir dažādi nodokļi. Finanšu ministrija tos pārrauga un raksta likumus, kad nepieciešami kādi uzlabojumi.

Nodokļi mums nepieciešami, lai valsts budžetā jeb makā būtu nauda. Nodokļus maksā uzņēmumi un iedzīvotāji.

Viegli lasīt: izaicinājumi

Sabiedrībā

Neskaidrība apzīmējumu lietojumā

Izpratne par līmeni

Nepietiekama aprobācija mērķa grupās

Tulkotājiem

“Svētais oriģināls”

Pamatprincipu ievērošana

Kas ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde?

Tā ir valsts pārvaldes iestāde.

To pārrauga Iekšlietu ministrija.

Pārvalde izdod personu apliecinošus un ceļošanas dokumentus,

reģistrē personas Fizisko personu reģistrā.

Pārvaldes darbinieki izsniedz, pagarina un anulē uzturēšanās atļaujas,

piešķir bēgļa un patvēruma meklētāju statusu,

nosaka piederību pie Latvijas pilsonības

un organizē naturalizācijas pārbaudījumus.

Paldies par uzmanību un pacietību!